

**SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ
KONFERENCJI NAUKOWEJ
PT. 200 LAT KONGRESU WIEDEŃSKIEGO
– NIE TYLKO ROCZNICOWO**

27 listopada 1815 roku w Warszawie na Zamku Królewskim rosyjski car Aleksander I nadał konstytucję Królestwu Polskiemu. Powstałe z ziem dawnego Księstwa Warszawskiego na mocy postanowień kongresu wiedeńskiego połączone zostało unią personalną z Cesarstwem Rosyjskim.

W 2015 roku minęła dwusetna rocznica nadania konstytucji Królestwu Polskiemu. Z tej okazji Zakład Historii XIX wieku Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych zorganizował ogólnopolską konferencję naukową pt. *200 lat kongresu wiedeńskiego – nie tylko rocznicowo*. Sesja naukowa odbyła się na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Do komitetu naukowego należeli: prof. dr hab. Norbert Kasperek – przewodniczący, prof. dr hab. Dariusz Szpoper oraz dr hab. Dariusz Nawrot, prof. UŚ, natomiast do komitetu organizacyjnego: mgr Mateusz Klempert, mgr Sebastian Nowakowski, mgr Krzysztof Andrzej Kierski. Organizatorzy konferencji to naukowe spotkanie poświęcili pamięci dr. Andrzeja Nieuważnego¹, wybitnego specjalisty epoki napoleońskiej, który zmarł w czerwcu 2015 roku.

¹ Andrzej Nieuważny (ur. 24 II 1960 r., zm. 5 VI 2015 r.) – historyk zajmujący się epoką XIX w., specjalista epoki napoleońskiej. Studia historyczne ukończył na Uniwersytecie Warszawskim w 1985 r. Rok później został zatrudniony na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, na którym pracował aż do 2015 r. Stopień doktora uzyskał w 1993 r. na tym uniwersytecie. Przedstawił dysertację pt. „Kampania 1813 r. na północnym zachodzie Księstwa Warszawskiego i obrona Torunia (w świetle materiałów moskiewskich)”. Promotorem pracy był prof. dr hab. Sławomir Kalembka. Wszystkie książki dr. Andrzeja Nieuważnego poświęcone zostały epoce XIX w. – czasom napoleońskim, Księstwu Warszawskiemu. Poza wydanym doktoratem w 1995 r. opublikował m.in. *My z Napoleonem, Wojsko Księstwa Warszawskiego: artyleria, inżynierowie, saperzy, Napoleon na Mazowszu: bitwy pod Pułtuskim i Gołyminem 1806-1807* oraz *Napoleoński marszałek i alzacka praczka: François-Joseph Lefebvre i „Madame*

Konferencja rozpoczęła się od przemowy Dziekana Wydziału Humanistycznego – dr. hab. Andrzeja Szmyta, prof. UWM, który na początku przywitał wszystkich przybyłych prelegentów. Dziekan zwrócił szczególną uwagę na wyjątkowość konferencji oraz rocznicy, gdyż Zakład Historii XIX wieku jako jedyny w Polsce podjął inicjatywę zorganizowania sesji naukowej poświęconej temu wydarzeniu. Następnie prof. Szmyt przekazał głos Dyrektorowi Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych – dr. hab. Janowi Gancewskiemu, prof. UWM, który również w swoim przemówieniu przywitał na początku gości, następnie podziękował Organizatorom za zaangażowanie i zorganizowane kolejnej konferencji. Jako ostatni głos zabrał Kierownik Zakładu Historii XIX wieku – prof. dr hab. Norbert Kasperek, który mówił o idei zrodzenia się pomysłu na zorganizowanie konferencji – uczczenia rocznicy uchwalenia konstytucji. Profesor Kasperek wspominał dr. Andrzeja Nieuważnego i powiedział, że to właśnie jego pamięci poświęcona została konferencja oraz późniejsza publikacja.

Konferencję rozpoczął mgr Krzysztof Andrzej Kierski, odczytując referat pt. *Kongres Wiedeński a podstawy autonomii Królestwa Polskiego w koncepcji ugody z caratem Aleksandra Wielopolskiego* nieobecnego dr. hab. Mariusza Nowaka z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego z Kielc. Profesor Nowak w swoim referacie poruszył istotne kwestie dotyczące autonomii Królestwa Polskiego oraz jej ograniczeniu w okresie międzypowstaniowym. Idea głoszona przez Aleksandra Wielopolskiego miała zapewnić Królestwu Polskiemu odrębność i niezależność w granicach Imperium Rosyjskiego. Drugim prelegentem był dr hab. Lech Mażewski, prof. UWM z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, który wygłosił referat pt. *Mikołaj I a Królestwo Polskie. Zmiana decyzji Aleksandra w sprawie polskiej*. Profesor Mażewski swoje wystąpienie poświęcił polityce Mikołaja I Romanowa wobec Królestwa Polskiego w latach 1825–1831. Prelegent, poza omówieniem szczegółowo polityki cara, w wielu momentach odnosił się również do artykułów konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 roku. Ponadto omówiona została sprawa powołania nowego Namiestnika po śmierci Józefa Zajączka oraz zadań samej Rady Administracyjnej. Jako trzecia wystąpiła dr hab. Małgorzata Karpińska, prof. UW z Uniwersytetu Warszawskiego z tematem: *Kongresowe doświadczenie ks. Adama Czartoryskiego*. Pani Profesor swoje rozważania poświęciła biografii ks. Czartoryskiego, jego zmaganiom podczas kongresu wiedeńskiego. Przedstawiła również jego działalność w Królestwie Polskim, działania podczas powstania listopadowego oraz

Sans-Gêne” czyli *Księżę i księżna Gdańska*. Doktor Andrzej Nieuważny zmarł w Toruniu na skutek powikłań po przejściu zapalenia płuc.

emigrację rozpoczętą w 1831 roku i życie we Francji. Profesor Karpińska część swojego wystąpienia poświęciła również prywatnemu życiu Czartoryskiego. Po zakończonym wystąpieniu nastąpiła burzliwa dyskusja, podczas której uczestnicy zadawali nurtujące ich pytania dotyczące powstania Królestwa Polskiego, uchwalenia konstytucji, postaw wybitnych jednostek działających w kraju, jak również postaw władz rosyjskich wobec ziem polskich. Następnie przewodniczący konferencji prof. Kasparek zarządził krótką przerwę kawową.

Jako pierwszy po przerwie wystąpił dr hab. Dariusz Nawrot, prof. UŚ z Uniwersytetu Śląskiego, który przedstawił temat pt. *Ziemie zabrane (8 guberni polskich), a powstanie Królestwa Polskiego ustalonego na Kongresie Wiedeńskim (1814–1815 r.)*. Profesor Nawrot w swoim wystąpieniu skupił się na sytuacji, która panowała na ziemiach zabranych podczas formowania się Królestwa Polskiego. Zarówno w Warszawie, jak i Wilnie liczone, że car Aleksander I przyłączy gubernie zachodnie do ziem polskich. Tak jak prof. Karpińska, prof. Nawrot część swojego wystąpienia poświęcił działalności ks. Adama Czartoryskiego, jako bliskiego współpracownika rosyjskiego cesarza. Kolejnym prelegentem był przedstawiciel Uniwersytetu Jagiellońskiego – mgr Tomasz Matłęgiewicz z tematem pt. *„Myśl o równowadze politycznej w Europie” Stanisława Staszica jako reakcja na postanowienia kongresu wiedeńskiego*. Magister Matłęgiewicz skupił się na przedstawieniu myśli Staszica zawartych w jego dziele oraz reakcji społeczeństwa Królestwa Polskiego na postanowienia kongresu wiedeńskiego. Ostatni uczestnik konferencji – dr hab. Radosław Żurawski vel Grajewski, prof. UŁ z Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentował temat pt. *Kongres wiedeński – podstawa, czy narzędzie „dyplomacji” Hotelu Lambert*. Profesor Żurawski vel Grajewski w swoim wystąpieniu przedstawił działania polityczne Hotelu Lambert, politykę Czartoryskiego oraz próbę pozyskania państw europejskich do walki z Cesarstwem Rosyjskim. Po zakończonym referacie nastąpiła dyskusja, podczas której prelegenci wymienili się uwagami i spostrzeżeniami dotyczącymi poszczególnych wystąpień.

Chęć uczestniczenia w konferencji zgłaszali również inni przedstawiciele ośrodków akademickich, jednak z przyczyn zawodowych nie mogli być obecni, można tu wymienić: dr. hab. Krzysztofa Daszyka z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który miał wygłosić referat pt. *Kongres wiedeński i jego dyplomatyczne rozstrzygnięcia w ocenie historyków polskich okresu zaborów*, dr. hab. Krzysztofa Woźniaka z Uniwersytetu Łódzkiego, który miał zaprezentować temat pt. *Kongres wiedeński 1815 r. – nowy impuls dla modernizacji gospodarczej Królestwa Polskiego*, dr. Marzenę Iwańską z Uniwersytetu Łódzkiego z tematem pt. *Kongres wiedeński w setną rocznicę – w świetle prasy Królestwa Polskiego* oraz

mgr. Bartosza Nieściora z referatem pt. *Święte Przymierze – strażnik bezpieczeństwa i porządku politycznego*.

Ostatnim etapem konferencji było podsumowanie, którego dokonał prof. Norbert Kasperek: „200 lat temu coś się wydarzyło, ale historię traktujemy zawsze jako pewien teatr. Patrzymy z widowni, z naszej perspektywy, próbujemy ten teatr odgadnąć, próbujemy zastanowić się, kto pisał scenariusz, czy był on dla jednego aktora czy wielu. [...] Czy historia polityczna, która jest wstydliwą historią, czy od niej nie powinno się zacząć, bo ona rzutuje na wszystko, a my tą historię potraktowaliśmy jako element wstydlawy albo nie do zbadania. I te 200 lat ustanowienia Królestwa Polskiego, wydarzenia, które ukształtowały Europę przeszły niezauważalnie w Polsce”.

Na koniec należy stwierdzić, że wszystkie referaty były wygłoszone na najwyższym poziomie, ponadto dyskusje, które pojawiały się praktycznie po każdym wystąpieniu, wносиły nowe spojrzenie na przedstawione wydarzenia. Zamiarem organizatorów będzie wydanie w 2016 roku publikacji poświęconej 200-leciu kongresu wiedeńskiego, do której mają zostać dołączone komentarze z dyskusji.